

**Câu đối là một thể loại
văn chương đặc sắc
của nền văn hóa phương
Đông.
Đó là một thể loại văn
chương ngắn gọn mà
thâm thúy, một nghệ
thuật của trí tuệ, một
nghệ thuật của ngôn từ.**

*Đại biểu học sinh Trường trung học Trưng Vương (Hà Nội)
đến chúc thọ Chủ tịch Hồ Chí Minh (5/1956)*

Ảnh: Tư liệu

BÁC HỒ

lưu câu đối Xuân

M. PHƯƠNG

Theo các cụ già ở quê Bác kể lại, thì ngay từ khi còn đi học, cậu Nguyễn Sinh Cung đã được cha dạy làm câu đối. Những câu đối của cậu đã được nhiều người truyền tụng. Một hôm cụ Cử Vương Thúc Quý sai học trò thấp đên, chẳng may cậu học trò nhỏ làm vương mấy giọt dầu xuống đế đên. Nhìn thấy, cụ Cử liền ra một vế đối:

**Thắp đèn lên,
đầu vương ra để**

Cả lớp học suy nghĩ, một học sinh đứng lên đọc:

**Đốt nhang
rồi, gió quạt tàn
bay**

Thầy bảo về đối này mang ý tiêu tan, mất mát, chưa hay. Bỗng cậu Cung đứng dậy xin phép thầy để đọc:

**Cưỡi ngựa
dong, thẳng Tấn
lên Đường**

Tấn và Đường là hai triều đại phong kiến của

Trung Quốc, nhưng tấn còn có nghĩa là tiến, và đường còn có nghĩa là đường đi.

Cậu Cung đọc xong, ngồi xuống. Cụ Cử Vương Thúc Quý gật gù khen:

- Được, được! Thăng tiến lên đường, hay lắm. Thầy khen con!

Tết Độc lập đầu tiên sau Cách mạng Tháng Tám năm 1945, Bác Hồ đã làm câu đối chúc Tết toàn dân:

**Rượu Cộng hòa, Hoa bình đẳng, mừng
Xuân Độc lập**

Bánh tự do, Giò bác ái, ăn Tết Dân quyền

Một câu đối ngắn gọn, chỉ có 20 chữ mà nói đủ Độc lập, Tự do, Bình đẳng, Bác ái, lại có đủ cả Rượu, Bánh, Giò, Hoa... Song cảm động hơn, là ngay từ những ngày đầu Cách mạng ấy, Bác Hồ đã nói đến Dân quyền, một vấn đề cực kỳ quan trọng, mà đến nay chúng ta cũng đang phấn đấu để hoàn thiện.

Năm 1942, trong bài thơ "Hỏi trăng", Bác Hồ viết ở chiến khu Việt Bắc, cũng có hai câu

thơ như một câu đối rất hay. Dịp Tết, nhiều nơi nhân dân ta đã viết ra treo ở nhà, như một câu đối Tết:

**Nước nhà giành lại nhờ gan sắt
Sự nghiệp làm nên bởi chữ đồng**

Năm 1946, mừng Xuân Độc lập đầu tiên, báo Quốc gia của những nhân sĩ yêu nước tại Hà Nội đã đến xin thơ Bác Hồ. Bác viết cho báo bài "Mừng báo quốc gia", trong đó có những câu thơ đối nhau rất hay:

**"Độc lập đây với ba cốc rượu
Tự do vàng đỏ một rừng hoa
Muôn nhà chào đón Xuân Dân chủ
Cả nước chung vui Phúc Cộng hòa"**

Hồi ở chiến khu Việt Bắc, Bác Hồ và các cán bộ trong Chính phủ đều tham gia sản xuất, trồng rau, trồng bí. Một hôm trong buổi trồng khoai, Bác ra về đối:

Trồng môn trước cửa!

Về đối ngắn nhưng khó, vì môn cũng là cửa! Một đồng chí xin đối:

Bắt ốc sau nhà!

Ốc cũng là nhà, Bác Hồ khen là được, vì hồi đó phía sau nhà Chính phủ là một dòng suối, mọi người thường bắt ốc ở đó.

Ngày 29 Tết năm ấy, đúng vào kỷ niệm Ngày thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam. Bác Hồ đến nói chuyện với các nhân sĩ, các nhà khoa học, các Anh hùng Lao động, Anh hùng Quân đội và đông đảo văn nghệ sĩ ở Thủ đô Hà Nội. Người đọc lời chúc Tết:

**"Tôi xin chúc các cụ, các đồng chí một năm
mới vui vẻ, mạnh khỏe, thu được thắng lợi mới
trong công tác, góp phần xây dựng nước nhà".**

Sau đây, tôi xin ra một vế câu đối, mời các cụ, các đồng chí cùng đối cho vui:

**Muốn cho xã hội đều Xuân, nhân sĩ phải
là chiến sĩ!**

Nhiều người hưởng ứng, đã làm những vế đối gửi lên Bác. Và mọi người đều biết vế đối ấy của Bác, cũng chính là điều Người mong muốn đối với các nhân sĩ, trí thức.